ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 21ης Δεκεμβρίου 2016*

«Προδικαστική παραπομπή — Δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών — Οδηγία 2002/22/ΕΚ — Καθολική υπηρεσία — Άρθρα 12 και 13 — Υπολογισμός του κόστους των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας — Άρθρο 32 — Αποζημίωση για το κόστος που συνεπάγονται οι πρόσθετες υποχρεωτικές υπηρεσίες — Άμεσο αποτέλεσμα — Άρθρο 107, παράγραφος 1, και άρθρο 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ — Υπηρεσίες ασφαλείας και θαλάσσιας έκτακτης ανάγκης παρεχόμενες στη Δανία και τη Γροιλανδία — Εθνική ρύθμιση — Υποβολή αιτήσεως περί καταβολής αποζημιώσεως για το κόστος που συνεπάγονται οι πρόσθετες υποχρεωτικές υπηρεσίες — Τρίμηνη προθεσμία — Αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας»

Στην υπόθεση C-327/15,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Østre Landsret (εφετείο της ανατολικής περιφέρειας, Δανία) με απόφαση της 26ης Ιουνίου 2015, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 2 Ιουλίου 2015, στο πλαίσιο της δίκης

TDC A/S

κατά

Teleklagenævnet,

Erhvervs- og Vækstministeriet,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Ilešič, πρόεδρο τμήματος, A. Prechal, A. Rosas, C. Toader και E. Jarašiūnas (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Wahl

γραμματέας: C. Strömholm, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 1ης Ιουνίου 2016,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η TDC A/S, εκπροσωπούμενη από τον O. Spiermann, advokat,

— η Δανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον C. Thorning, επικουρούμενο από τον J. Pinborg, advokat,

* Γλώσσα διαδικασίας: η δανική.

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την L. Nicolae, τον G. Conte και την M. Clausen,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 32 της οδηγίας 2002/22/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία καθολικής υπηρεσίας) (ΕΕ 2002, L 108, σ. 51).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαδικασίας μεταξύ της TDC A/S au Teleklagenævnet (επιτροπής προσφυγών στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, Δανία) και του Erhvervs- og Vækstministeriet (Υπουργείου Επιχειρηματικότητας και Αναπτύξεως, Δανία) με αντικείμενο την απόρριψη διαφόρων αιτήσεων περί αποζημιώσεως της TDC για το κόστος το οποίο επωμίσθηκε η TDC για την παροχή πρόσθετων υποχρεωτικών υπηρεσιών και μιας αιτήσεως παρεκκλίσεως από την προβλεπόμενη προθεσμία για την υποβολή τέτοιων αιτήσεων αποζημιώσεως.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία καθολικής υπηρεσίας

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 4, 18, 19, 21, 23, 25 και 26 της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας διαλαμβάνουν τα εξής:

«(4) Η εξασφάλιση καθολικής υπηρεσίας [...] είναι δυνατόν να συνεπάγεται την παροχή μερικών υπηρεσιών σε ορισμένους τελικούς χρήστες, σε τιμές που διαφέρουν από εκείνες που προκύπτουν από συνήθεις συνθήκες αγοράς. Ωστόσο, η αποζημίωση των επιχειρήσεων οι οποίες καθορίζονται για την παροχή των εν λόγω υπηρεσιών, υπό τις συνθήκες αυτές, δεν πρέπει να οδηγεί σε στρέβλωση του ανταγωνισμού, αν οι καθορισμένες επιχειρήσεις αποζημιώνονται για το συνεπαγόμενο καθαρό κόστος και αν το καθαρό κόστος καλύπτεται με ανταγωνιστικώς ουδέτερο τρόπο.

[...]

(18) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να δημιουργούν, όπου χρειάζεται, μηχανισμούς για τη χρηματοδότηση του καθαρού κόστους των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας, εφόσον αποδεικνύεται ότι η παροχή των υπηρεσιών αυτών είναι δυνατή μόνο με ζημία ή με καθαρό κόστος που αφίσταται της συνήθους εμπορικής πρακτικής. Είναι σημαντικό να εξασφαλίζεται ο ορθός υπολογισμός του καθαρού κόστους των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας και κάθε χρηματοδότηση να προκαλεί την ελάχιστη δυνατή στρέβλωση στην αγορά και στις επιχειρήσεις, και να συνάδει με τα άρθρα [107 και 108 ΣΛΕΕ].

(19) Κάθε υπολογισμός του καθαρού κόστους της καθολικής υπηρεσίας θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη το κόστος και τα έσοδα, καθώς και τα άυλα οφέλη που προκύπτουν από την παροχή καθολικής υπηρεσίας, δεν θα πρέπει όμως να δυσχεραίνει το γενικό στόχο της εξασφάλισης της αντιστοιχίας μεταξύ της τιμολόγησης και του κόστους. Το καθαρό κόστος των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας, θα πρέπει να υπολογίζεται βάσει διαφανών διαδικασιών.

[...]

(21) [...] Κάθε χρηματοδοτικός μηχανισμός θα πρέπει να εξασφαλίζει ότι οι συντελεστές της αγοράς συνεισφέρουν μόνο στη χρηματοδότηση των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας και όχι άλλων δραστηριοτήτων, οι οποίες δεν συνδέονται άμεσα με την παροχή υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας. [...]

[...]

(23) Το καθαρό κόστος των υποχρεώσεων παροχής καθολικής υπηρεσίας μπορεί να επιμερίζεται μεταξύ όλων ή μερικών συγκεκριμένων κλάσεων επιχειρήσεων. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι ο μηχανισμός επιμερισμού τηρεί τις αρχές της διαφάνειας, της μικρότερης δυνατής διατάραξης της αγοράς, της αμεροληψίας και της αναλογικότητας. Μικρότερη δυνατή διατάραξη της αγοράς σημαίνει ότι οι εισφορές θα πρέπει να εισπράττονται κατά τρόπο με τον οποίον να εξασφαλίζεται ότι μειώνονται όσο το δυνατόν περισσότερο οι επιπτώσεις της οικονομικής επιβάρυνσης των τελικών χρηστών, π.χ. με την ευρύτερη δυνατή σταδιακή καταβολή των εισφορών.

[...]

(25) [...] Τα κράτη μέλη δεν επιτρέπεται να επιβάλλουν στους συντελεστές της αγοράς χρηματοδοτικές εισφορές που αφορούν μέτρα τα οποία δεν αποτελούν τμήμα υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας. Κάθε μεμονωμένο κράτος μέλος διατηρεί το δικαίωμα να επιβάλλει ειδικά μέτρα (εκτός του πεδίου εφαρμογής των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας) και να τα χρηματοδοτεί σύμφωνα με το δίκαιο [της Ένωσης], χωρίς όμως να επιβάλλει εισφορές στους συντελεστές της αγοράς.

(26) Η ενίσχυση του ανταγωνισμού σε όλες τις αγορές πρόσβασης και υπηρεσιών αυξάνει τις δυνατότητες επιλογής των χρηστών. Το επίπεδο του πραγματικού ανταγωνισμού και των επιλογών ποικίλλει, τόσο στην [Ευρωπαϊκή Ένωση] όσο και στο εσωτερικό των κρατών μελών, μεταξύ γεωγραφικών περιοχών και μεταξύ αγορών πρόσβασης και υπηρεσιών. [...] Για λόγους αποτελεσματικότητας και για κοινωνικούς λόγους, τα τιμολόγια των τελικών χρηστών θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν τις συνθήκες ζήτησης και κόστους, υπό την προϋπόθεση ότι δεν προκαλούνται στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό. [...] Είναι δυνατόν να χρησιμοποιούνται ανώτατα όρια τιμών και ρυθμίσεων γεωγραφικής στάθμισης ή παρεμφερή μέσα, καθώς και μη κανονιστικά μέτρα, όπως οι δημόσια προσιτές συγκρίσεις τιμολογίων λιανικής, για την επίτευξη του διπλού στόχου της προώθησης του πραγματικού ανταγωνισμού με παράλληλη ικανοποίηση των αναγκών δημόσιου συμφέροντος [...]. Προκειμένου να εκπληρώνουν τις κανονιστικής φύσεως υποχρεώσεις τους σε αυτόν τον τομέα, συμπεριλαμβανομένης της επιβολής ελέγχων των τιμολογίων, οι εθνικές κανονιστικές αρχές είναι αναγκαίο να έχουν πρόσβαση στις κατάλληλες κοστολογικές πληροφορίες. [...]»

4 Το άρθρο 1 της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας, που επιγράφεται «Πεδίο εφαρμογής και στόχοι», ορίζει στην παράγραφό του 2:

«Η παρούσα οδηγία καθορίζει τα δικαιώματα των τελικών χρηστών καθώς και τις αντίστοιχες υποχρεώσεις των επιχειρήσεων που παρέχουν διαθέσιμα στο κοινό δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Όσον αφορά την εξασφάλιση της παροχής καθολικής υπηρεσίας μέσα σε ένα

περιβάλλον ανοικτών και ανταγωνιστικών αγορών, η παρούσα οδηγία ορίζει τη στοιχειώδη δέσμη υπηρεσιών καθορισμένης ποιότητας στις οποίες έχουν πρόσβαση όλοι οι τελικοί χρήστες, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών εθνικών συνθηκών, σε προσιτή τιμή και χωρίς στρέβλωση του ανταγωνισμού. [...]»

5 Το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, το οποίο επιγράφεται «Διάθεση της καθολικής υπηρεσίας», έχει ως εξής:

«Τα κράτη μέλη καθορίζουν την πιο αποτελεσματική και ενδεδειγμένη προσέγγιση για τη διασφάλιση της υλοποίησης της καθολικής υπηρεσίας, με σεβασμό στις αρχές της αντικειμενικότητας, της διαφάνειας, της αμεροληψίας και της αναλογικότητας. Επιδιώκουν να ελαχιστοποιούν τις στρεβλώσεις στην αγορά, ιδίως όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών με τιμές ή άλλους όρους και προϋποθέσεις που αποκλίνουν από τους συνήθεις εμπορικούς όρους, ενώ παράλληλα διαφυλάσσουν το δημόσιο συμφέρον».

6 Το άρθρο 8 της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας, το οποίο επιγράφεται «Καθορισμός επιχειρήσεων», προβλέπει στην παράγραφό του 2:

«Κατά τον καθορισμό των επιχειρήσεων στις οποίες αναθέτουν υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας, σε μέρος ή στο σύνολο της εθνικής επικράτειας, τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν αποτελεσματικό, αντικειμενικό, διαφανή και αμερόληπτο μηχανισμό καθορισμού, μέσω του οποίου καμία επιχείρηση δεν αποκλείεται εκ των προτέρων από τον καθορισμό. Οι εν λόγω μέθοδοι καθορισμού εξασφαλίζουν ότι η καθολική υπηρεσία παρέχεται με τρόπο οικονομικά αποδοτικό και μπορούν να χρησιμοποιούνται για να προσδιορίζεται το καθαρό κόστος της υποχρέωσης παροχής καθολικής υπηρεσίας, σύμφωνα με το άρθρο 12.»

7 Το άρθρο 12 της οδηγίας αυτής, το οποίο επιγράφεται «Κόστος των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας», ορίζει στην παράγραφο 1:

«Όταν οι εθνικές κανονιστικές αρχές κρίνουν ότι η παροχή καθολικής υπηρεσίας, όπως προβλέπεται στα άρθρα 3 έως 10, ενδέχεται να συνιστά αθέμιτη επιβάρυνση για τις επιχειρήσεις που έχουν καθοριστεί για την παροχή της, υπολογίζουν το καθαρό κόστος παροχής της.

Για τον σκοπό αυτό, οι εθνικές κανονιστικές αρχές:

α) Υπολογίζουν το καθαρό κόστος της υποχρέωσης καθολικής υπηρεσίας, λαμβάνοντας υπόψη το τυχόν αγοραίο όφελος που αποκομίζει μια επιχείρηση που έχει καθοριστεί για την παροχή καθολικής υπηρεσίας, σύμφωνα με το παράρτημα IV, μέρος Α, ή

β) χρησιμοποιούν το καθαρό κόστος παροχής καθολικής υπηρεσίας, το οποίο υπολογίζεται με μηχανισμό καθορισμού, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 2.»

8 Το άρθρο 13 της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας, το οποίο επιγράφεται «Χρηματοδότηση των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας», ορίζει στην παράγραφό του 1:

«Εφόσον, βάσει του υπολογισμού του καθαρού κόστους που αναφέρεται στο άρθρο 12, οι εθνικές κανονιστικές αρχές αποφαίνονται ότι μια επιχείρηση υφίσταται αθέμιτη επιβάρυνση, τα κράτη μέλη αποφασίζουν, μετά από αίτηση μιας καθορισμένης επιχείρησης:

α) να εισάγουν μηχανισμό αποζημίωσης της εν λόγω επιχείρησης για το καθορισμένο καθαρό κόστος, υπό διαφανείς συνθήκες από δημόσια κονδύλια, ή/και

β) να επιμερίσουν το καθαρό κόστος των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας μεταξύ των φορέων παροχής δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών υπηρεσιών.»

9 Το άρθρο 32 της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας, το οποίο επιγράφεται «Πρόσθετες υποχρεωτικές υπηρεσίες», ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίζουν να καθιστούν διαθέσιμες στο κοινό πρόσθετες υπηρεσίες, πέραν των υπηρεσιών στο πλαίσιο των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας, όπως αυτή ορίζεται στο κεφάλαιο ΙΙ, εντός της επικράτειάς τους. Ωστόσο, στην περίπτωση αυτήν, δεν επιτρέπεται να επιβάλλεται μηχανισμός αποζημίωσης συγκεκριμένων επιχειρήσεων.»

10 Το παράρτημα IV, μέρος Α, της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας ορίζει:

«[...]

[...] Κατά τη διεξαγωγή ενός υπολογισμού, το καθαρό κόστος των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ του καθαρού κόστους της λειτουργίας μιας καθορισμένης επιχείρησης με υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας και της λειτουργίας της χωρίς υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας. [...] Αποδίδεται η δέουσα προσοχή στην ορθή εκτίμηση του κόστους που κάθε καθορισμένη επιχείρηση θα προσπαθούσε να αποφύγει εάν δεν έφερε καμιά υποχρέωση καθολικής υπηρεσίας. [...]

[...]»

11 Το παράρτημα IV, μέρος Β, της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας προβλέπει τον μηχανισμό καλύψεως του καθαρού κόστους των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας.

Η οδηγία 2002/21/ΕΚ

12 Κατά το άρθρο 2, στοιχείο ι', της οδηγίας 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγίας πλαίσιο) (ΕΕ 2002, L 108, σ. 33), νοείται ως:

«"Καθολική υπηρεσία": ένα στοιχειώδες σύνολο υπηρεσιών, που ορίζεται στην οδηγία [καθολικής υπηρεσίας], συγκεκριμένης ποιότητας, διαθέσιμο για κάθε χρήστη, ανεξάρτητα από τη γεωγραφική του θέση και, υπό το πρίσμα των ιδιαίτερων εθνικών συνθηκών, σε προσιτή τιμή.»

Η απόφαση περί υπερπόντιας συνδέσεως

13 Η Γροιλανδία περιλαμβανόταν στον κατάλογο υπερπόντιων χωρών και εδαφών (ΥΧΕ) του παραρτήματος Ι Α της αποφάσεως 2001/822/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2001, για τη σύνδεση των Υπερπόντιων Χωρών και Εδαφών με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα («Overseas association») (στο εξής: απόφαση περί υπερπόντιας συνδέσεως) (ΕΕ 2001, L 314, σ. 1).

Η απόφαση 2002/21/ΕΕ

14 Κατά το άρθρο 12 της αποφάσεως 2012/21/ΕΕ της Επιτροπής, της 20ής Δεκεμβρίου 2011, για την εφαρμογή του άρθρου 106, παράγραφος 2, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας που χορηγούνται σε ορισμένες επιχειρήσεις επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΕΕ 2012, L 7, σ. 3), η απόφαση αυτή ετέθη σε ισχύ στις 31 Ιανουαρίου 2012. Όπως προκύπτει από τη διάταξη περί παραπομπής, κρίνεται ότι η διαφορά της κύριας δίκης δεν διέπεται από την εν λόγω απόφαση, λαμβανομένης υπ' όψιν της ημερομηνίας των πραγματικών περιστατικών.

Το δανικό δίκαιο

15 Ο lov nr. 418 om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet (νόμος αριθ. 418 περί ανταγωνισμού και καταναλώσεως στην αγορά των τηλεπικοινωνιών), της 31ης Μαΐου 2000, όπως κωδικοποιήθηκε με τον lovbekendtgørelse nr. 780 (κωδικοποιητικό νόμο 780), της 28ης Ιουνίου 2007 (στο εξής: νόμος περί τηλεπικοινωνιών), ως είχε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, περιελάμβανε τις διατάξεις με τις οποίες μεταφέρθηκε η οδηγία καθολικής υπηρεσίας στο δανικό δίκαιο.

16 Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι, κατά το άρθρο 20 του νόμου περί τηλεπικοινωνιών, οι οριζόμενοι βάσει του νόμου αυτού φορείς παροχής καθολικής υπηρεσίας μπορούσαν να αποζημιωθούν για το σύνολο των δεόντως δικαιολογημένων ζημιών λόγω της παροχής των υπηρεσιών οι οποίες μνημονεύονταν στο άρθρο 16 του εν λόγω νόμου και ενέπιπταν στην υποχρέωση παροχής καθολικής υπηρεσίας που τους έχει ανατεθεί.

17 Ο νόμος περί τηλεπικοινωνιών δεν διευκρίνιζε, όπως προκύπτει από τη διάταξη περί παραπομπής, την έννοια του «συνόλου των δεόντως δικαιολογημένων ζημιών», πλην όμως από τις συναφείς νομοπαρασκευαστικές εργασίες συναγόταν ότι τυχόν ζημία σχετική με τις υπηρεσίες ασφαλείας και θαλάσσιας έκτακτης ανάγκης οι οποίες στηρίζονται στις ραδιοηλεκτρικές συχνότητες (στο εξής: υπηρεσίες ασφαλείας και θαλάσσιας έκτακτης ανάγκης) «θα πρέπει να συμψηφίζεται με τα τυχόν κέρδη από την παροχή άλλων υπηρεσιών που εμπίπτουν στις υποχρεώσεις παροχής καθολικής υπηρεσίας της επιχειρήσεως». Ενδεχόμενη ζημία που εξακολουθούσε να υπάρχει μετά από την αφαίρεση των κερδών έπρεπε, βάσει του νόμου περί τηλεπικοινωνιών, να καλυφθεί από τους συντελεστές της αγοράς εάν συνδεόταν με την παροχή των υπηρεσιών που εμπίπτουν στο κεφάλαιο II της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας και από το κράτος εάν συνδεόταν με την παροχή πρόσθετων υποχρεωτικών υπηρεσιών, συμφώνως προς το άρθρο 20 του νόμου αυτού.

18 Οι κανόνες αυτοί επαναλήφθηκαν με κατ' ουσίαν πανομοιότυπη διατύπωση στον lov nr. 169 om elektroniske kommunikationsnet og –tjenester (νόμο αριθ. 169 περί δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών), της 3ης Μαρτίου 2011. Εντούτοις, κατόπιν προειδοποιητικής επιστολής και αιτιολογημένης γνώμης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο νόμος αυτός τροποποιήθηκε με τον lov nr. 250 (νόμο αριθ. 250), της 31ης Μαρτίου 2012, με τον οποίο προβλέπεται πλέον η δυνατότητα να εξασφαλισθεί η κάλυψη των ζημιών που προέκυψαν μετά την 1η Απριλίου 2012 στο πλαίσιο της παροχής των υπηρεσιών ασφαλείας και θαλάσσιας έκτακτης ανάγκης, χωρίς αφαίρεση των κερδών που προέκυψαν από τις άλλες υπηρεσίες οι οποίες εμπίπτουν στην υποχρέωση καθολικής υπηρεσίας της επιχειρήσεως.

19 Το Υπουργείο Επιχειρηματικότητας και Αναπτύξεως εξέδωσε, στις 26 Ιουνίου 2008, την bekendtgørelse nr. 701 om forsyningspligtydelser (υπουργική απόφαση υπ' αριθ. 701 περί της υποχρεώσεως παροχής καθολικής υπηρεσίας) της οποίας το άρθρο 30 έχει ως εξής:

«Κατά την υποβολή αιτήσεως περί χρηματοδοτήσεως για την κάλυψη της ζημίας συμφώνως προς το άρθρο 20 του νόμου περί ανταγωνισμού και καταναλώσεως στην αγορά των τηλεπικοινωνιών (βλ. κωδικοποιητικό νόμο αριθ. 780 της 28ης Ιουνίου 2007), ο φορέας παροχής καθολικής υπηρεσίας πρέπει να παράσχει στον IT- og Telestyrelsen [εθνικό φορέα τεχνολογιών της πληροφορίας και τηλεπικοινωνιών] [νυν Erhvervsstyrelsen, δανική αρχή για την επιχειρηματικότητα] στοιχεία για τη ζημία την οποία υπέστη κατά τη διάρκεια οικονομικής χρήσεως που έχει κλείσει. [...]

Παράγραφος 2. Ο φορέας παροχής καθολικής υπηρεσίας πρέπει να υποβάλει την αίτησή του περί χρηματοδοτήσεως για την κάλυψη της ζημίας της προηγούμενης οικονομικής χρήσεως το αργότερο τρεις μήνες μετά τη λήξη της προθεσμίας για την προσκόμιση της ετήσιας εκθέσεως στην Erhvervs- og Selskabsstyrelsen [διεύθυνση βιομηχανικών και εμπορικών επιχειρήσεων και εταιριών]. [...]

Παράγραφος 3. Ο [εθνικός φορέας τεχνολογιών της πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών] κοινοποιεί, εντός εξαμήνου από της λήψεως των στοιχείων που αποστέλλει ο φορέας παροχής καθολικής υπηρεσίας και τα οποία μνημονεύονται στην παράγραφο 1, υπολογισμό από τον οποίον προκύπτει εάν ο φορέας παροχής καθολικής υπηρεσίας δικαιούται να τύχει αποκαταστάσεως της ζημίας.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

20 Η TDC, πρώην Tele Danmark A/S, ήταν, μέχρι την ιδιωτικοποίησή της το 1997, επιχείρηση της οποίας ο μοναδικός μέτοχος ήταν το Δανικό Δημόσιο. Στη Δανία, είναι ο κύριος επιχειρηματικός φορέας στον τομέα των υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

21 Στην επιχείρηση αυτή είχε ανατεθεί από το Δανικό Δημόσιο, ήδη προ της ιδιωτικοποιήσεώς της, η δωρεάν παροχή στη Δανία και στη Γροιλανδία των υπηρεσιών ασφαλείας και θαλάσσιας έκτακτης ανάγκης οι οποίες παρέχουν στα πλοία τη δυνατότητα να καλούν σε βοήθεια σε περίπτωση κινδύνου. Εξακολούθησε να επιτελεί την αποστολή αυτή και μετά την ιδιωτικοποίησή της. Η TDC παραμένει ο μεγαλύτερος τηλεπικοινωνιακός φορέας στη Δανία, όπου παρέχει σε εθελοντική βάση τις υπηρεσίες που εμπίπτουν στο κεφάλαιο ΙΙ της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας, ιδίως τη βασική τηλεφωνία. Υποχρεούται, ως καθορισμένος φορέας παροχής καθολικής υπηρεσίας, να παρέχει υπηρεσίες ασφαλείας και θαλάσσιας έκτακτης ανάγκης στη Γροιλανδία και δεν έχει άλλες δραστηριότητες στη χώρα αυτή εκτός από εκείνες που απορρέουν από την εν λόγω υποχρέωση παροχής καθολικής υπηρεσίας. Στην πράξη, οι υπηρεσίες ασφαλείας και θαλάσσιας έκτακτης ανάγκης παρέχονται από την Tele Greenland A/S, η οποία ανήκει στις αυτόνομες αρχές της Γροιλανδίας, η δε TDC απλώς καλύπτει το σχετικό κόστος.

22 Δυνάμει της δανικής ρυθμίσεως, η TDC δεν μπορούσε να εισπράξει από το κράτος αποζημίωση για το κόστος της παροχής υπηρεσιών ασφαλείας και θαλάσσιας έκτακτης ανάγκης στη Δανία και στη Γροιλανδία, στον βαθμό που είχε, εν συνόλω, κέρδη από την παροχή υπηρεσιών που εμπίπτουν στην υποχρέωση καθολικής υπηρεσίας και από την παροχή πρόσθετων υποχρεωτικών υπηρεσιών.

23 Η TDC, στηριζόμενη στην οδηγία καθολικής υπηρεσίας, έβαλλε επανειλημμένως κατά της δανικής ρυθμίσεως, όπως αυτή ερμηνευόταν από τις δανικές αρχές, διότι η ρύθμιση αυτή δεν της παρείχε τη δυνατότητα να λάβει αποζημίωση για το εν λόγω κόστος. Κατά το 2008, απευθύνθηκε στην Επιτροπή προκειμένου να της ζητήσει να διατυπώσει την άποψή της επί του ζητήματος εάν η δανική ρύθμιση ήταν σύμφωνη προς την οδηγία καθολικής υπηρεσίας. Κατόπιν μακρών διαβουλεύσεων με τις δανικές αρχές και την TDC, η Επιτροπή απηύθυνε στο Βασίλειο της Δανίας προειδοποιητική επιστολή και αιτιολογημένη γνώμη, στις 27 Ιανουαρίου και στις 29 Σεπτεμβρίου 2011 αντιστοίχως.

24 Το Βασίλειο της Δανίας αποφάσισε τότε να τροποποιήσει την επίμαχη δανική ρύθμιση, η οποία προβλέπει πλέον αποζημίωση από το Δημόσιο για τις ζημίες που ανέκυψαν μετά την 1η Απριλίου 2012 στο πλαίσιο της παροχής υπηρεσιών ασφαλείας και θαλάσσιας έκτακτης ανάγκης, χωρίς αφαίρεση των κερδών που προήλθαν από την παροχή άλλων υπηρεσιών οι οποίες εμπίπτουν στην υποχρέωση παροχής καθολικής υπηρεσίας. Εντούτοις, τούτο δεν ισχύει για την περίοδο προ της 1ης Απριλίου 2012.

25 Στις 29 Ιουλίου 2011, η TDC ζήτησε, βάσει του δικαίου της Ένωσης, την αποζημίωση για το κόστος της παροχής υπηρεσιών ασφαλείας και θαλάσσιας έκτακτης ανάγκης το οποίο επωμίσθηκε για το 2010. Στις 26 Σεπτεμβρίου 2011, η επιχείρηση αυτή υπέβαλε πανομοιότυπα αιτήματα για τα έτη 2007 έως 2009.

26 Εκ παραλλήλου προς τις διαδικασίες ενώπιον των δανικών αρχών σχετικά με την εν λόγω αποζημίωση, η TDC ζήτησε από το Υπουργείο Επιχειρηματικότητας και Αναπτύξεως να μην ισχύσει επ' αυτής η προθεσμία που προβλέπει το άρθρο 30, παράγραφος 2, της υπουργικής αποφάσεως υπ' αριθ. 701 περί της υποχρεώσεως παροχής καθολικής υπηρεσίας, κατά το οποίο οποιαδήποτε αίτηση αποζημιώσεως

πρέπει να υποβάλλεται το αργότερο τρεις μήνες μετά τη λήξη της προθεσμίας για τη διαβίβαση της ετήσιας εκθέσεως στην αρμόδια αρχή. Η επιχείρηση αυτή προέβαλε ότι δεν είχε ζητήσει την αποζημίωση αυτή εμπροθέσμως διότι τότε δεν είχε το δικαίωμα, κατά την επίμαχη δανική ρύθμιση, να την αξιώσει.

27 Στις 2 Νοεμβρίου 2011, το Υπουργείο Επιχειρηματικότητας και Αναπτύξεως ενημέρωσε την TDC ότι απέρριψε το αίτημά της περί παρεκκλίσεως από την προβλεπόμενη προθεσμία.

28 Στις 24 Νοεμβρίου 2011, η δανική αρχή για την επιχειρηματικότητα απέρριψε τις αιτήσεις της TDC με τις οποίες ζητούσε να της καταβληθεί αποζημίωση για το κόστος, με την αιτιολογία ότι, αφενός, η πίστωση για το 2007 είχε παραγραφεί και η προθεσμία εντός της οποίας η αίτηση αυτή μπορούσε να υποβληθεί για τα έτη 2008 και 2009 είχε λήξει και ότι, αφετέρου, η τότε ισχύουσα δανική ρύθμιση δεν επέτρεπε να γίνει δεκτή η αίτηση αποζημιώσεως για το 2010 χωρίς να αφαιρεθούν τα κέρδη που προέρχονταν από τις υπηρεσίες που εμπίπτουν στις υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας, κατά την έννοια του κεφαλαίου II της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας.

29 Η TDC προσέβαλε αυτές τις απορριπτικές αποφάσεις ενώπιον της επιτροπής προσφυγών στον τομέα των τηλεπικοινωνιών η οποία επιβεβαίωσε, με απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2012, τις επίμαχες αποφάσεις που αφορούσαν τις αιτήσεις αποζημιώσεως για τα έτη 2007 έως 2009. Ως προς την αίτηση αποζημιώσεως για το 2007, η επιτροπή αυτή έκρινε ότι «η αίτηση είχε υποκύψει σε παραγραφή, δεδομένου ότι η τριετής προθεσμία παραγραφής των ενδεχόμενων δικαιωμάτων αποζημιώσεως της TDC άρχιζε να τρέχει από της ημερομηνία κατά την οποία η TDC μπορούσε να προσδιορίσει το τελικό ποσό των δικαιωμάτων της και να υποβάλει την αίτησή της». Ως προς τις αιτήσεις αποζημιώσεως για τα έτη 2008 και 2009, η εν λόγω επιτροπή επιβεβαίωσε επίσης την απορριπτική απόφαση της δανικής αρχής με την αιτιολογία ότι οι αιτήσεις αυτές είχαν υποβληθεί μετά τη λήξη της τρίμηνης προθεσμίας που προβλέπει το άρθρο 30, παράγραφος 2, της υπουργικής αποφάσεως υπ' αριθ. 701 περί της υποχρεώσεως παροχής καθολικής υπηρεσίας.

30 Ως προς την αίτηση αποζημιώσεως για το 2010, η επιτροπή προσφυγών στον τομέα των τηλεπικοινωνιών αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν της διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο ορισμένα ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας. Εντούτοις, με την απόφαση της 9ης Οκτωβρίου 2014, TDC, (C-222/13, EU:C:2014:2265), το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι ήταν αναρμόδιο να τα απαντήσει, δεδομένου ότι η αρχή αυτή δεν είχε την εξουσία υποβολής προδικαστικών ερωτημάτων στο Δικαστήριο βάσει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ.

31 Εκ παραλλήλου προς τη διαδικασία ενώπιον της επιτροπής προσφυγών στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, η TDC άσκησε, στις 13 Νοεμβρίου 2012, ενώπιον του Københavns byret (Πρωτοδικείου της Κοπεγχάγης, Δανία) αγωγή αποζημιώσεως για τη ζημία που υπέστη κατά τα έτη 2008 και 2009 λόγω της εσφαλμένης μεταφοράς της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας στο δανικό δίκαιο. Εν συνεχεία, η υπόθεση παραπέμφθηκε ενώπιον του Østre Landsret (εφετείου της ανατολικής περιφέρειας, Δανία).

32 Η TDC άσκησε, περαιτέρω, ενώπιον του Københavns byret (Πρωτοδικείου της Κοπεγχάγης) προσφυγή περί ακυρώσεως της αποφάσεως του Υπουργείου Επιχειρηματικότητας και Αναπτύξεως, της 2ας Νοεμβρίου 2011, με την οποία απορρίφθηκε η αίτησή της περί παρεκκλίσεως από την προθεσμία, καθώς και της αποφάσεως της επιτροπής προσφυγών στον τομέα των τηλεπικοινωνιών σε σχέση με τα έτη 2007 έως 2009. Η υπόθεση αυτή παραπέμφθηκε επίσης ενώπιον του Østre Landsret (εφετείου της ανατολικής περιφέρειας), το οποίο έχει αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης.

33 Υπό τις συνθήκες αυτές το Østre Landsret (εφετείο της ανατολικής περιφέρειας) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αποκλείει η οδηγία “καθολικής υπηρεσίας” και, ειδικότερα, το άρθρο 32 αυτής, τη δυνατότητα κράτους μέλους να θεσπίζει κανόνες δυνάμει των οποίων μια επιχείρηση δεν έχει αξίωση έναντι του κράτους μέλους για την ειδική επιστροφή των δαπανών που αντιστοιχούν στο καθαρό κόστος της παροχής πρόσθετης υποχρεωτικής υπηρεσίας μη καλυπτόμενης από το κεφάλαιο ΙΙ της οδηγίας αυτής, εφόσον τα κέρδη που έχει αποκομίσει η επιχείρηση από άλλες υπηρεσίες, οι οποίες καλύπτονται από τις κατά το κεφάλαιο ΙΙ της εν λόγω οδηγίας υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας της επιχειρήσεως αυτής, υπερβαίνουν τη ζημία που συνδέεται με την παροχή της πρόσθετης υποχρεωτικής υπηρεσίας;

2) Έχει η οδηγία “καθολικής υπηρεσίας” την έννοια ότι αντιτίθεται στη δυνατότητα κράτους μέλους να θεσπίζει κανόνες οι οποίοι επιτρέπουν σε επιχειρήσεις να προβάλλουν αξιώσεις έναντί του για την κάλυψη των δαπανών που αντιστοιχούν στο καθαρό κόστος της παροχής πρόσθετων υποχρεωτικών υπηρεσιών οι οποίες δεν εμπίπτουν στο κεφάλαιο ΙΙ της οδηγίας, μόνον όταν το εν λόγω καθαρό κόστος συνιστά αθέμιτη επιβάρυνση για τις εν λόγω επιχειρήσεις;

3) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα, μπορεί το κράτος μέλος να ορίζει ότι η παροχή πρόσθετης υποχρεωτικής υπηρεσίας μη καλυπτόμενης από το κεφάλαιο ΙΙ της οδηγίας περί “καθολικής υπηρεσίας” δεν συνιστά αθέμιτη επιβάρυνση, όταν η επιχείρηση, συνολικώς, έχει πραγματοποιήσει κέρδη από την παροχή όλων των υπηρεσιών ως προς τις οποίες υπέχει υποχρέωση καθολικής υπηρεσίας, συμπεριλαμβανομένων και των υπηρεσιών που θα είχε παράσχει ακόμη και αν δεν της είχε επιβληθεί υποχρέωση καθολικής υπηρεσίας;

4) Έχει η οδηγία περί “καθολικής υπηρεσίας” την έννοια ότι αντιτίθεται στη δυνατότητα κράτους μέλους να θεσπίσει κανόνες δυνάμει των οποίων το καθαρό κόστος που επιβαρύνει συγκεκριμένη επιχείρηση για την παροχή καθολικής υπηρεσίας κατά το κεφάλαιο ΙΙ της εν λόγω οδηγίας υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ των συνολικών εσόδων και των συνολικών εξόδων που συνδέονται με την παροχή της οικείας υπηρεσίας, περιλαμβανομένων επίσης των εσόδων και των εξόδων που θα είχε καταγράψει η επιχείρηση χωρίς να έχει την υποχρέωση καθολικής υπηρεσίας;

5) Αν οι επίμαχοι εθνικοί κανόνες (βλ. τα τέσσερα πρώτα ερωτήματα) έχουν εφαρμογή σε πρόσθετη υποχρεωτική υπηρεσία που πρέπει να παρασχεθεί όχι μόνο στη Δανία, αλλά τόσο στη Δανία όσο και στη Γροιλανδία, η οποία δυνάμει του παραρτήματος ΙΙ της Συνθήκης ΛΕΕ συνιστά υπερπόντια χώρα ή έδαφος, ισχύουν στην περίπτωση αυτή οι απαντήσεις στα τέσσερα πρώτα ερωτήματα επίσης ως προς το μέρος της υποχρεώσεως που αφορά τη Γροιλανδία, όταν η υποχρέωση έχει επιβληθεί από τις δανικές αρχές σε επιχείρηση η οποία είναι εγκατεστημένη στη Δανία και δεν έχει κατά τα λοιπά δραστηριότητες στη Γροιλανδία;

6) Ποια σημασία έχει για την απάντηση στα πέντε πρώτα ερωτήματα το άρθρο 107, παράγραφος 1, και το άρθρο 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ, καθώς και η απόφαση [2012/21];

7) Ποια σημασία έχει για την απάντηση στα πέντε πρώτα ερωτήματα η αρχή της ελάχιστης στρεβλώσεως της αγοράς ιδίως κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, το άρθρο 3, παράγραφος 2, και τις αιτιολογικές σκέψεις 4, 18, 23 και 26, καθώς και το παράρτημα IV, μέρος Β, της οδηγίας περί “καθολικής υπηρεσίας”;

8) Εφόσον οι διατάξεις της οδηγίας “καθολικής υπηρεσίας” εμποδίζουν τη θέσπιση εθνικών ρυθμίσεων όπως οι μνημονευόμενες στο πρώτο, στο δεύτερο και στο τέταρτο ερώτημα, έχουν οι διατάξεις αυτές ή τα εμπόδια αυτά άμεσο αποτέλεσμα;

9) Ποιοι ειδικότεροι παράγοντες πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εκτίμηση του αν μια εθνική προθεσμία για την υποβολή αιτήσεων όπως περιγράφεται [στη διάταξη περί παραπομπής], και η εφαρμογή της, συνάδουν προς τις αρχές της καλόπιστης συνεργασίας, της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας που προβλέπονται στο δίκαιο της Ένωσης;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου, του έκτου και του έβδομου ερωτήματος

34 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί εάν οι διατάξεις της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας και, ειδικότερα, το άρθρο της 32, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας μια επιχείρηση δεν δικαιούται αποζημιώσεως από το κράτος μέλος για το καθαρό κόστος της παροχής πρόσθετης υποχρεωτικής υπηρεσίας, εφόσον τα κέρδη που έχει αποκομίσει η επιχείρηση αυτή από άλλες υπηρεσίες που εμπίπτουν στις υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας τις οποίες υπέχει υπερβαίνουν τη ζημία λόγω της παροχής αυτής της πρόσθετης υποχρεωτικής υπηρεσίας.

35 Στην αλληλουχία αυτή, με το έκτο και το έβδομο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, ποια σημασία έχουν για την ερμηνεία αυτής της διατάξεως οι κανόνες της Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις που απορρέουν από το άρθρο 107, παράγραφος 1, και από το άρθρο 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ.

36 Στον βαθμό που οι κανόνες της Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις στους οποίους αναφέρεται το αιτούν δικαστήριο στο έκτο και το έβδομο ερώτημά του εφαρμόζονται επί της εκπληρώσεως των υποχρεώσεων που απορρέουν από την οδηγία καθολικής υπηρεσίας, ιδίως δε οι μηχανισμοί αποζημιώσεως για την καθολική υπηρεσία και τις πρόσθετες υποχρεωτικές υπηρεσίες, τα δύο αυτά ερωτήματα θα πρέπει να συνεξεταστούν με το πρώτο.

37 Πρέπει να τονιστεί, κατ' αρχάς, ότι η οδηγία καθολικής υπηρεσίας ορίζει δύο σύνολα υπηρεσιών τα οποία τα κράτη μέλη μπορούν να αναθέτουν σε καθορισμένες επιχειρήσεις, ήτοι, αφενός, τις υπηρεσίες που εμπίπτουν στις υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας του κεφαλαίου ΙΙ της οδηγίας αυτής και, αφετέρου, τις ειδικές υπηρεσίες του άρθρου 32 της εν λόγω οδηγίας.

38 Ως προς τις υπηρεσίες που εμπίπτουν στις υποχρεώσεις παροχής καθολικής υπηρεσίας, πρέπει να τονισθεί ότι, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας, σκοπός της οδηγίας αυτής είναι να ορίσει, όπως προβλέπει το άρθρο 2, στοιχείο ι', της οδηγίας 2002/21, το στοιχειώδες σύνολο υπηρεσιών συγκεκριμένης ποιότητας, διαθέσιμο για κάθε τελικό χρήστη σε προσιτή τιμή, υπό το πρίσμα των ιδιαίτερων εθνικών συνθηκών, χωρίς στρέβλωση του ανταγωνισμού. Το στοιχειώδες αυτό σύνολο καθολικών υπηρεσιών προσδιορίζεται στο κεφάλαιο ΙΙ της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας.

39 Τα άρθρα 12 και 13 της οδηγίας αυτής και το παράρτημά της IV, μέρος Α, περιλαμβάνουν τους κανόνες που διέπουν τους μηχανισμούς υπολογισμού του καθαρού κόστους των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας οι οποίες εμπίπτουν στο κεφάλαιο ΙΙ της εν λόγω οδηγίας και χρηματοδοτήσεως των υποχρεώσεων αυτών.

40 Όσον αφορά τις ειδικές υπηρεσίες που δεν εμπίπτουν στις υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας, το άρθρο 32 της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίζουν να καθιστούν διαθέσιμες στο κοινό πρόσθετες υπηρεσίες, πέραν των υπηρεσιών στο πλαίσιο των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας, ωστόσο, στην περίπτωση αυτήν, δεν επιτρέπεται να επιβάλλεται μηχανισμός αποζημιώσεως συγκεκριμένων επιχειρήσεων.

41 Εν συνεχεία, διαπιστώνεται ότι, εν αντιθέσει προς την καθολική υπηρεσία που εμπίπτει στο κεφάλαιο ΙΙ της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας, το άρθρο της 32 δεν προβλέπει μηχανισμό αποζημιώσεως για τις πρόσθετες υποχρεωτικές υπηρεσίες, δεδομένου ότι το άρθρο αυτό επιτάσσει απλώς ότι, για τις υπηρεσίες αυτές, ουδείς μηχανισμός χρηματοδοτήσεως συνεπαγόμενος τη συμμετοχή συγκεκριμένων επιχειρήσεων μπορεί να επιβληθεί. Κατά συνέπεια, ο μηχανισμός χρηματοδοτήσεως που προβλέπει το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας, που επιτρέπει τη συμμετοχή αυτή, δεν μπορεί να επεκταθεί σε τέτοιες υπηρεσίες (βλ. απόφαση της 11ης Ιουνίου 2015, Base Company και Mobistar, C-1/14, EU:C:2015:378, σκέψη 41).

42 Εν προκειμένω, όπως υπεμνήσθη στη σκέψη 17 της παρούσας αποφάσεως, η δανική ρύθμιση προέβλεπε ότι τυχόν ζημία έπρεπε να καλυφθεί από το Δημόσιο εάν συνδεόταν με την παροχή πρόσθετων υποχρεωτικών υπηρεσιών, αλλά μια τέτοια ζημία έπρεπε να συμψηφίζεται με τυχόν κέρδη από την παροχή άλλων υπηρεσιών που εμπίπτουν στις υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας της επιχειρήσεως.

43 Εντούτοις, από το άρθρο 32 της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας συνάγεται ότι η επιχείρηση που έχει καθοριστεί ως πάροχος μιας πρόσθετης υποχρεωτικής υπηρεσίας δεν πρέπει να υποχρεώνεται να φέρει το κόστος που συνδέεται με την παροχή της υπηρεσίας αυτής. Πράγματι, η διάταξη αυτή προβλέπει ότι δεν πρέπει να γίνεται χρήση ενός μηχανισμού χρηματοδοτήσεως που να συνεπάγεται τη συμμετοχή συγκεκριμένων επιχειρήσεων.

44 Πρέπει να προστεθεί, όσον αφορά αυτόν τον μηχανισμό αποζημιώσεως, ότι από τους κανόνες που διέπουν τους μηχανισμούς υπολογισμού του καθαρού κόστους των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας και χρηματοδοτήσεως της καλύψεως των υποχρεώσεων αυτών τους οποίους προβλέπει η οδηγία καθολικής υπηρεσίας συνάγεται ότι απαιτείται χωριστή λογιστική για τις δραστηριότητες που εμπίπτουν στην καθολική υπηρεσία και για αυτές που αφορούν άλλα είδη υπηρεσιών, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται οι πρόσθετες υποχρεωτικές υπηρεσίες.

45 Πράγματι, οι αιτιολογικές σκέψεις 21 και 25 της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας διαλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, ότι, αφενός, οι μηχανισμοί χρηματοδοτήσεως πρέπει να εξασφαλίζουν ότι οι συντελεστές της αγοράς συνεισφέρουν μόνο στη χρηματοδότηση των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας και όχι άλλων δραστηριοτήτων οι οποίες δεν συνδέονται άμεσα με την παροχή υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας και ότι, αφετέρου, τα κράτη μέλη δεν επιτρέπεται να επιβάλλουν στους συντελεστές της αγοράς χρηματοδοτικές εισφορές που αφορούν μέτρα τα οποία δεν αποτελούν τμήμα υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας. Οι αιτιολογικές σκέψεις 4 και 18 της οδηγίας αυτής διαλαμβάνουν επίσης, κατ' ουσίαν, ότι τα κράτη μέλη πρέπει να μεριμνούν ούτως ώστε οι καθορισμένες επιχειρήσεις να αποζημιώνονται για το συνακόλουθο καθαρό κόστος παροχής της καθολικής υπηρεσίας.

46 Έτσι, κατά τα άρθρα 12 και 13 της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας, προκειμένου να προσδιοριστεί το ποσό της αποζημιώσεως που ενδεχομένως οφείλεται σε επιχείρηση η οποία έχει καθοριστεί για την παροχή καθολικής υπηρεσίας, πρέπει, σε πρώτο στάδιο, να υπολογιστεί το καθαρό κόστος της υποχρεώσεως παροχής καθολικής υπηρεσίας για την επιχείρηση που έχει καθοριστεί για την παροχή της και ακολούθως, εφόσον οι εθνικές κανονιστικές αρχές αποφαίνονται ότι μια επιχείρηση υφίσταται αθέμιτη επιβάρυνση, οι αρχές αυτές αποφασίζουν να εισαγάγουν μηχανισμό αποζημιώσεως της εν λόγω επιχειρήσεως για το καθορισμένο καθαρό κόστος ή/και να επιμερίσουν το καθαρό κόστος των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας μεταξύ των φορέων παροχής δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών (βλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2015, T-Mobile Czech Republic και Vodafone Czech Republic, C-508/14, EU:C:2015:657, σκέψη 33).

47 Εντεύθεν συνάγεται ότι, για τους σκοπούς της αποζημιώσεως, πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ του καθαρού κόστους των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας και του καθαρού κόστους των πρόσθετων υποχρεωτικών υπηρεσιών που δεν εμπίπτουν στο κεφάλαιο ΙΙ της οδηγίας αυτής.

48 Κατά συνέπεια, οι μηχανισμοί αποζημιώσεως που προβλέπει η οδηγία καθολικής υπηρεσίας σχετικά, αφενός, με την καθολική υπηρεσία και, αφετέρου, με τις πρόσθετες υποχρεωτικές υπηρεσίες είναι ανεξάρτητοι μεταξύ τους και, ως εκ τούτου, το καθαρό κόστος που συνεπάγεται εκάστη των υπηρεσιών αυτών πρέπει να αποτελεί το αντικείμενο χωριστής λογιστικής, ούτως ώστε να διασφαλίζεται ότι τα έσοδα που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της καθολικής υπηρεσίας δεν λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό του καθαρού κόστους της πρόσθετης υποχρεωτικής υπηρεσίας και δεν καθορίζουν τη χορήγηση της αποζημιώσεως που οφείλεται λόγω της παροχής αυτής της τελευταίας υπηρεσίας.

49 Τέλος, πρέπει να τονιστεί ότι η απαίτηση περί χωριστής λογιστικής όχι μόνο συμβάλλει στη διαφάνεια της διαδικασίας χρηματοδοτήσεως των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας, συμφώνως προς την αιτιολογική σκέψη 19 της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας, αλλά παρέχει επίσης τη δυνατότητα να διασφαλιστεί ότι η χρηματοδότηση της καθολικής υπηρεσίας γίνεται με ουδέτερο τρόπο από απόψεως ανταγωνισμού. Μια τέτοια απαίτηση διασφαλίζει επίσης, συμφώνως προς την αιτιολογική σκέψη 18 της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας, ότι η χρηματοδότηση της καθολικής υπηρεσίας και των πρόσθετων υποχρεωτικών υπηρεσιών τηρεί τους κανόνες της Ένωσης σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις.

50 Πράγματι, η παροχή πρόσθετης υποχρεωτικής υπηρεσίας συνιστά, προφανώς, όπως και η καθολική υπηρεσία, υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος κατά την έννοια του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ.

51 Ωστόσο, οι χορηγούμενες από τα κράτη μέλη αποζημιώσεις για την παροχή υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος υπόκεινται στην τήρηση των κανόνων που έχει θέσει ο νομοθέτης της Ένωσης στα άρθρα 107 και 108 ΣΛΕΕ.

52 Έτσι, για να είναι δυνατόν, σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, να μη χαρακτηριστεί ως κρατική ενίσχυση η αποζημίωση αυτή, πρέπει να συντρέχουν ορισμένες προϋποθέσεις (απόφαση της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark Trans και Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, EU:C:2003:415, σκέψη 88).

53 Πρώτον, στην επιχείρηση που είναι δικαιούχος μιας τέτοιας αποζημιώσεως πρέπει πράγματι να έχει ανατεθεί η εκπλήρωση υποχρεώσεων δημοσίας υπηρεσίας και οι υποχρεώσεις αυτές πρέπει να έχουν ορισθεί σαφώς. Δεύτερον, οι παράμετροι επί τη βάσει των οποίων υπολογίζεται η αποζημίωση πρέπει να έχουν εκ των προτέρων καθοριστεί κατά τρόπο αντικειμενικό και διαφανή, ώστε να αποφεύγεται η παροχή οικονομικού πλεονεκτήματος ικανού να ευνοήσει τη δικαιούχο επιχείρηση σε σχέση με τους ανταγωνιστές της. Τρίτον, η αποζημίωση δεν πρέπει να υπερβαίνει το ποσό που είναι αναγκαίο για την κάλυψη όλων ή μέρους των δαπανών που προκύπτουν από την εκπλήρωση των υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών εσόδων καθώς και ενός ευλόγου κέρδους για την εκπλήρωση αυτών των υποχρεώσεων. Τέταρτον, η εν λόγω αποζημίωση πρέπει να καθορίζεται βάσει της αναλύσεως του κόστους που θα έφερε μια μέση επιχείρηση, με την προσήκουσα διαχείριση και κατάλληλα εξοπλισμένη με τα αναγκαία για την ικανοποίηση των επιταγών δημόσιας υπηρεσίας μέσα, προκειμένου να εκπληρώσει αυτές τις υποχρεώσεις, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών εσόδων καθώς και ενός εύλογου για την εκπλήρωση αυτών των υποχρεώσεων κέρδους (αποφάσεις της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark Trans και Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, EU:C:2003:415, σκέψεις 89, 90, 92 και 93, καθώς και της 10ης Ιουνίου 2010, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-140/09, EU:C:2010:335, σκέψεις 37 έως 40).

54 Επιβάλλεται εξάλλου η παρατήρηση ότι με τη συμμόρφωση προς την υποχρέωση τηρήσεως χωριστών λογαριασμών αποφεύγεται το ενδεχόμενο να λαμβάνονται δύο φορές υπ' όψιν τα έσοδα που πραγματοποιεί η επιχείρηση στο πλαίσιο των υποχρεώσεών της καθολικής υπηρεσίας, αφενός, για τον υπολογισμό του καθαρού κόστους της υποχρεώσεως καθολικής υπηρεσίας και, κατά συνέπεια, της αποζημιώσεως που καταβάλλεται προς τούτο και, αφετέρου, για τον υπολογισμό του καθαρού κόστους της πρόσθετης υποχρεωτικής υπηρεσίας και, κατά συνέπεια, της αποζημιώσεως που καταβάλλεται για αυτήν την πρόσθετη υποχρεωτική υπηρεσία. Μια τέτοια πρακτική ισοδυναμεί

πράγματι με μετακύλιση του κόστους της πρόσθετης υποχρεωτικής υπηρεσίας στην επιχείρηση που είναι πάροχος, και τούτο σε αντίθεση προς το γράμμα του άρθρου 32 της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας.

55 Επομένως, μηχανισμός αποζημιώσεως για τις πρόσθετες υποχρεωτικές υπηρεσίες που λαμβάνει υπ' όψιν το σύνολο των εσόδων τα οποία πραγματοποιεί η καθορισμένη επιχείρηση στο πλαίσιο άλλων υπηρεσιών που εμπίπτουν στις υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας τις οποίες υπέχει αντιβαίνει στην οδηγία καθολικής υπηρεσίας.

56 Λαμβανομένων υπ' όψιν των ανωτέρω, στο πρώτο, το έκτο και το έβδομο ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι οι διατάξεις της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας και, ειδικότερα, το άρθρο της 32, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση που προβλέπει μηχανισμό αποζημιώσεως για την παροχή πρόσθετων υποχρεωτικών υπηρεσιών βάσει του οποίου μια επιχείρηση δεν δικαιούται αποζημιώσεως από το κράτος μέλος για το καθαρό κόστος της παροχής πρόσθετης υποχρεωτικής υπηρεσίας, εφόσον τα κέρδη που έχει αποκομίσει η επιχείρηση αυτή από άλλες υπηρεσίες που εμπίπτουν στις υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας τις οποίες υπέχει υπερβαίνουν τη ζημία που συνδέεται με την παροχή αυτής της πρόσθετης υποχρεωτικής υπηρεσίας.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

57 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί εάν η οδηγία καθολικής υπηρεσίας πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας επιχείρηση που έχει καθοριστεί ως πάροχος πρόσθετων υποχρεωτικών υπηρεσιών δικαιούται αποζημιώσεως από το κράτος μέλος για το καθαρό κόστος της παροχής των υπηρεσιών αυτών μόνον εάν το κόστος αυτό συνιστά αθέμιτη επιβάρυνση για την επιχείρηση αυτή.

58 Όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 46 της παρούσας αποφάσεως, μια προϋπόθεση σχετικά με την αθέμιτη επιβάρυνση, για την καταβολή αποζημιώσεως από το κράτος μέλος, προβλέπεται στις διατάξεις της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας σχετικά με τις υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας.

59 Πράγματι, κατά το άρθρο 12, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας, εφόσον οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές εκτιμούν ότι η παροχή της καθολικής υπηρεσίας, όπως αυτή προβλέπεται στα άρθρα 3 έως 10 της οδηγίας αυτής, αποτελεί ενδεχομένως αθέμιτη επιβάρυνση για τις επιχειρήσεις οι οποίες έχουν καθοριστεί ως πάροχοι της καθολικής υπηρεσίας, υπολογίζουν το καθαρό κόστος της παροχής αυτής.

60 Εντούτοις, οι διατάξεις της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας σχετικά με τους μηχανισμούς υπολογισμού του καθαρού κόστους των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας καθώς και με τη χρηματοδότηση των υποχρεώσεων αυτών και, ειδικότερα, το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής δεν εφαρμόζονται επί της παροχής πρόσθετων υποχρεωτικών υπηρεσιών.

61 Επιπλέον, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 43 της παρούσας αποφάσεως, από το άρθρο 32 της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας συνάγεται ότι η επιχείρηση που έχει καθοριστεί ως πάροχος πρόσθετης υποχρεωτικής υπηρεσίας δεν πρέπει να φέρει το κόστος που συνδέεται με την παροχή της υπηρεσίας αυτής.

62 Ωστόσο, εθνική ρύθμιση, δυνάμει της οποίας μια επιχείρηση που έχει καθοριστεί ως πάροχος των πρόσθετων υποχρεωτικών υπηρεσιών δικαιούται αποζημιώσεως από το κράτος μέλος για το καθαρό κόστος της παροχής των υπηρεσιών αυτών μόνον εάν το κόστος αυτό συνιστά αθέμιτη επιβάρυνση για την επιχείρηση αυτή, δεν αποκλείει το ενδεχόμενο η οικεία επιχείρηση να πρέπει να φέρει η ίδια το σύνολο ή μέρος του κόστους των εν λόγω υπηρεσιών.

63 Κατά συνέπεια, η εξάρτηση της καταβολής αποζημιώσεως από το κράτος μέλος από την προϋπόθεση ότι το καθαρό κόστος της παροχής πρόσθετων υποχρεωτικών υπηρεσιών συνιστά αθέμιτη επιβάρυνση για την καθορισθείσα επιχείρηση αντιβαίνει στο άρθρο 32 της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας.

64 Περαιτέρω, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, εάν επιτρεπόταν να εξαρτηθεί η καταβολή αποζημιώσεως για την παροχή πρόσθετων υποχρεωτικών υπηρεσιών από τη συμμόρφωση προς τις ίδιες απαιτήσεις προς αυτές που ορίζει το κεφάλαιο ΙΙ της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας, τούτο θα ισοδυναμούσε με αναγνώριση στα κράτη μέλη της δυνατότητας να επεκτείνουν μονομερώς το πεδίο εφαρμογής των σχετικών με την υποχρέωση καθολικής υπηρεσίας κανόνων στις πρόσθετες υποχρεωτικές υπηρεσίες, πράγμα αντίθετο προς τον σκοπό της οδηγίας αυτής, που ορίζεται στο άρθρο της 1, παράγραφος 2, και συνίσταται στον προσδιορισμό της στοιχειώδους δέσμης υπηρεσιών καθορισμένης ποιότητας στις οποίες πρέπει να έχουν πρόσβαση όλοι οι τελικοί χρήστες της Ένωσης.

65 Λαμβανομένων υπ' όψιν των ανωτέρω, στο δεύτερο ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι η οδηγία καθολικής υπηρεσίας πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας επιχείρηση που έχει καθοριστεί ως πάροχος πρόσθετων υποχρεωτικών υπηρεσιών δικαιούται αποζημιώσεως από το κράτος μέλος για το καθαρό κόστος της παροχής των υπηρεσιών αυτών μόνον εάν το κόστος αυτό συνιστά αθέμιτη επιβάρυνση για την επιχείρηση αυτή.

Επί του τρίτου ερωτήματος

66 Κατόπιν της απαντήσεως που δόθηκε στο δεύτερο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο τρίτο ερώτημα.

Επί του τετάρτου ερωτήματος

67 Με το τέταρτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί εάν η οδηγία καθολικής υπηρεσίας πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας το καθαρό κόστος που φέρει επιχείρηση η οποία έχει καθοριστεί ως υπέχουσα υποχρέωση παροχής καθολικής υπηρεσίας προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ των συνολικών εσόδων και του συνολικού κόστους που συνδέονται με την παροχή της εν λόγω υπηρεσίας, περιλαμβανομένων επίσης των εσόδων που θα είχε πραγματοποιήσει και του κόστους που θα έφερε εάν δεν ήταν πάροχος καθολικής υπηρεσίας.

68 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές πρέπει να καθορίζουν και να υπολογίζουν το καθαρό κόστος της υποχρεώσεως καθολικής υπηρεσίας συμφώνως προς το άρθρο 12 της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας και το παράρτημα IV, μέρος Α, της οδηγίας αυτής.

69 Κατά το άρθρο 12, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, στοιχεία α′ και β′, της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας, οσάκις οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές υπολογίζουν το καθαρό κόστος της υποχρεώσεως καθολικής υπηρεσίας, λαμβάνουν υπ' όψιν το τυχόν αγοραίο όφελος που αποκομίζει μια επιχείρηση που έχει καθοριστεί για την παροχή καθολικής υπηρεσίας, σύμφωνα με το παράρτημα IV, μέρος Α, της οδηγίας αυτής, ή χρησιμοποιούν το καθαρό κόστος παροχής καθολικής υπηρεσίας, το οποίο υπολογίζεται με μηχανισμό καθορισμού, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής. Αυτή η τελευταία διάταξη προβλέπει ότι οι μέθοδοι καθορισμού εξασφαλίζουν ότι η καθολική υπηρεσία παρέχεται με τρόπο οικονομικά αποδοτικό και μπορούν να χρησιμοποιούνται για να προσδιορίζεται το καθαρό κόστος της υποχρεώσεως παροχής καθολικής υπηρεσίας, σύμφωνα με το άρθρο 12 της εν λόγω οδηγίας.

70 Το δε παράρτημα IV, μέρος Α, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας προβλέπει ότι το καθαρό κόστος της υποχρεώσεως καθολικής υπηρεσίας αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ του καθαρού κόστους το οποίο φέρει μια καθορισμένη επιχείρηση όταν παρέχει καθολική υπηρεσία και αυτού που φέρει όταν δεν παρέχει τέτοια υπηρεσία.

71 Από το σύνολο των εν λόγω διατάξεων συνάγεται ότι το καθαρό κόστος της παροχής καθολικής υπηρεσίας αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ του καθαρού κόστους το οποίο φέρει μια καθορισμένη επιχείρηση όταν παρέχει καθολική υπηρεσία και αυτού που φέρει όταν δεν παρέχει τέτοια υπηρεσία. Κατά συνέπεια, το καθαρό κόστος της παροχής καθολικής υπηρεσίας δεν μπορεί να προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ των συνολικών εσόδων και του συνολικού κόστους που συνδέονται προς την εν λόγω παροχή.

72 Λαμβανομένων υπ' όψιν των ανωτέρω, στο τέταρτο ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι η οδηγία καθολικής υπηρεσίας πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας το καθαρό κόστος που φέρει επιχείρηση η οποία έχει καθοριστεί ως υπέχουσα υποχρέωση παροχής καθολικής υπηρεσίας προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ των συνολικών εσόδων και του συνολικού κόστους που συνδέονται με την παροχή της εν λόγω υπηρεσίας, περιλαμβανομένων επίσης των εσόδων που θα είχε πραγματοποιήσει και του κόστους που θα έφερε εάν δεν ήταν πάροχος καθολικής υπηρεσίας.

Επί του πέμπτου ερωτήματος

73 Με το πέμπτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί εάν, υπό περιστάσεις όπως αυτές της κύριας δίκης, το γεγονός ότι η επιχείρηση που έχει επιφορτισθεί με την παροχή πρόσθετης υποχρεωτικής υπηρεσίας κατά την έννοια του άρθρου 32 της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας παρέχει αυτήν την υπηρεσία όχι μόνο στο έδαφος της Δανίας, αλλά και της Γροιλανδίας, επηρεάζει την ερμηνεία των διατάξεων της οδηγίας αυτής.

74 Προκαταρκτικώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 52 ΣΕΕ προβλέπει, στο πρώτο εδάφιό του, ότι οι Συνθήκες εφαρμόζονται στα κράτη μέλη και, στο δεύτερο εδάφιό του, ότι το πεδίο εδαφικής εφαρμογής των εν λόγω Συνθηκών προσδιορίζεται στο άρθρο 355 ΣΛΕΕ.

75 Το άρθρο 355, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ ορίζει ότι για τις ΥΧΕ που παρατίθενται στον κατάλογο του Παραρτήματος ΙΙ της Συνθήκης ΛΕΕ ισχύει το ιδιαίτερο καθεστώς συνδέσεως που ορίζεται στο τέταρτο μέρος της Συνθήκης αυτής, ήτοι στα άρθρα 198 έως 203 ΣΛΕΕ, της οποίας οι λεπτομερείς διατάξεις και η διαδικασία καθορίζονται, συμφώνως προς το άρθρο 203 ΣΛΕΕ, βάσει διατάξεων που θεσπίζει το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

76 Εξάλλου, διαπιστώνεται ότι η Γροιλανδία περιλαμβάνεται στον κατάλογο αυτόν και, ως εκ τούτου, κατά το άρθρο 204 ΣΛΕΕ, ισχύει επ' αυτής αυτό το ιδιαίτερο καθεστώς που καθορίζεται στις διατάξεις των άρθρων 198 έως 203 ΣΛΕΕ, υπό την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων περί Γροιλανδίας του Πρωτοκόλλου (αριθ. 34) σχετικά με το ιδιαίτερο καθεστώς που εφαρμόζεται στη Γροιλανδία, το οποίο προσαρτάται στις Συνθήκες.

77 Το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει συναφώς ότι συνέπεια του ειδικού καθεστώτος συνδέσεως μεταξύ της Ένωσης και των ΥΧΕ είναι ότι οι γενικές διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ, ήτοι οι διατάξεις εκτός του τέταρτου μέρους της εν λόγω Συνθήκης, δεν έχουν εφαρμογή στις ΥΧΕ, πλην ρητής μνείας περί του αντιθέτου (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 28ης Ιανουαρίου 1999, van der Kooy, C-181/97, EU:C:1999:32, σκέψεις 36 και 37, καθώς και της 5ης Ιουνίου 2014, X και TBG, C-24/12 και C-27/12, EU:C:2014:1385, σκέψη 45 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

78 Εν προκειμένω, πρέπει να υπομνησθεί ότι τα ερωτήματα 1 έως 4 τα οποία υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο αφορούν την ερμηνεία των διατάξεων της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας που έχει ως νομική βάση το άρθρο 114 ΣΛΕΕ.

79 Πάντως, ούτε το τέταρτο μέρος της Συνθήκης ΛΕΕ ούτε η απόφαση περί υπερπόντιας συνδέσεως, η οποία εξεδόθη δυνάμει αυτού του μέρους της Συνθήκης, παραπέμπουν στο άρθρο 114 ΣΛΕΕ.

80 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι διατάξεις της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας δεν εφαρμόζονται στη Γροιλανδία.

81 Ως εκ τούτου, δεδομένου ότι η TDC καθορίστηκε από το Δανικό Δημόσιο ως πάροχος υπηρεσιών ασφαλείας και θαλάσσιας έκτακτης ανάγκης, το γεγονός ότι η επιχείρηση αυτή επιφορτίσθηκε με την παροχή των εν λόγω υπηρεσιών τόσο στη Δανία όσο και στη Γροιλανδία δεν επηρεάζει την ερμηνεία των διατάξεων της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας.

82 Λαμβανομένων υπ' όψιν των ανωτέρω, στο πέμπτο ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι, υπό περιστάσεις όπως αυτές της κύριας δίκης, το γεγονός ότι η επιχείρηση που έχει επιφορτισθεί με την παροχή πρόσθετης υποχρεωτικής υπηρεσίας κατά την έννοια του άρθρου 32 της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας παρέχει την υπηρεσία αυτή όχι μόνο στο έδαφος της Δανίας, αλλά και στο έδαφος της Γροιλανδίας, δεν επηρεάζει την ερμηνεία των διατάξεων της οδηγίας αυτής.

Επί του ογδόου ερωτήματος

83 Με το όγδοο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί εάν το άρθρο 32 της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι έχει άμεσο αποτέλεσμα.

84 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, σε κάθε περίπτωση που οι διατάξεις μιας οδηγίας είναι, από άποψη περιεχομένου, απαλλαγμένες αιρέσεων και αρκούντως ακριβείς, οι ιδιώτες μπορούν να τις επικαλούνται έναντι του κράτους μέλους ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, είτε όταν το κράτος αυτό παραλείπει να μεταφέρει εμπροθέσμως την οδηγία στο εσωτερικό δίκαιο είτε όταν προβαίνει σε πλημμελή μεταφορά της (αποφάσεις της 24ης Ιανουαρίου 2012, Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, σκέψη 33 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 6ης Οκτωβρίου 2015, T-Mobile Czech Republic και Vodafone Czech Republic, C-508/14, EU:C:2015:657, σκέψη 52 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

85 Συναφώς, το άρθρο 32 της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας απαγορεύει στα κράτη μέλη να επιβαρύνουν, με το σύνολο ή με μέρος του κόστους που συνεπάγεται η παροχή πρόσθετων υποχρεωτικών υπηρεσιών, τις επιχειρήσεις του τομέα μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται η καθορισμένη επιχείρηση.

86 Οι όροι αυτής της διατάξεως είναι αρκούντως ακριβείς και απαλλαγμένοι αιρέσεων ώστε να έχουν, ως προς αυτήν την απαγόρευση, άμεσο αποτέλεσμα.

87 Συνεπώς, στο όγδοο ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι το άρθρο 32 της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι έχει άμεσο αποτέλεσμα, στον βαθμό που απαγορεύει στα κράτη μέλη να επιβαρύνουν την επιχείρηση που έχει επιφορτισθεί με την παροχή πρόσθετης υποχρεωτικής υπηρεσίας με το σύνολο ή με μέρος του κόστους που συνεπάγεται η παροχή αυτή.

Επί του ενάτου ερωτήματος

88 Με το ένατο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί εάν οι αρχές της καλόπιστης συνεργασίας, της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αντιτίθενται σε ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία εξαρτά την υποβολή, από τον φορέα παροχής καθολικής υπηρεσίας, αιτήσεων αποζημιώσεως για τη ζημία της προηγούμενης χρήσεως από την τήρηση τρίμηνης προθεσμίας η οποία αρχίζει από τη λήξη της προθεσμίας που επιβάλλεται στον φορέα αυτόν για τη διαβίβαση ετήσιας εκθέσεως στην αρμόδια εθνική αρχή.

89 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι μια τέτοια προθεσμία συνιστά διαδικαστική προϋπόθεση για την υποβολή αιτήσεως προς διασφάλιση της ασκήσεως του δικαιώματος το οποίο ο ενδιαφερόμενος αντλεί από το δίκαιο της Ένωσης, ήτοι του δικαιώματος αποζημιώσεως για την παροχή καθολικής υπηρεσίας.

90 Ελλείψει κανόνων στο δίκαιο της Ένωσης σχετικά με τις διαδικαστικές προϋποθέσεις υποβολής και εξετάσεως αιτήσεως αποζημιώσεως για τη ζημία από την άσκηση καθολικής υπηρεσίας οι οποίοι να έχουν εφαρμογή στη Δανία, εναπόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη αυτού του κράτους μέλους να θεσπίσει τους κανόνες αυτούς, συμφώνως προς την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας, η οποία κατοχυρώνεται πλέον στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, υπό την προϋπόθεση πάντως ότι, αφενός, οι κανόνες αυτοί δεν είναι λιγότερο ευνοϊκοί από εκείνους που διέπουν παρόμοιες καταστάσεις εσωτερικής φύσεως (αρχή της ισοδυναμίας) και, αφετέρου, ότι δεν καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει η έννομη τάξη της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας) (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 27ης Ιουνίου 2013, Agrokonsulting, C-93/12, EU:C:2013:432, σκέψη 36 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, και της 20ής Οκτωβρίου 2016, Danqua, C–429/15, EU:C:2016:789, σκέψη 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

91 Επομένως, το ένατο ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου πρέπει να εξεταστεί υπό το πρίσμα αυτών ακριβώς των δύο αρχών.

92 Όσον αφορά την αρχή της ισοδυναμίας, πρέπει να υπομνησθεί ότι η τήρησή της επιτάσσει την πανομοιότυπη εφαρμογή εθνικού κανόνα στις διαδικασίες που θεμελιώνονται στο δίκαιο της Ένωσης και σε εκείνες οι οποίες θεμελιώνονται στο εθνικό δίκαιο (απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 2016, Danqua, C-429/15, EU:C:2016:789, σκέψη 30 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

93 Προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσον τηρείται η αρχή της ισοδυναμίας στην υπόθεση της κύριας δίκης, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο είναι το μόνο που έχει άμεση γνώση των δικονομικών κανόνων οι οποίοι αποσκοπούν στη διασφάλιση, στο εσωτερικό δίκαιο, της προστασίας των παρεχόμενων από το δίκαιο της Ένωσης δικαιωμάτων των ιδιωτών, να διαπιστώσει κατά πόσον οι εν λόγω κανόνες είναι σύμφωνοι με την αρχή αυτή (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2011, Rosado Santana, C-177/10, EU:C:2011:557, σκέψη 90 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

94 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, κατά τη Δανική Κυβέρνηση, η προθεσμία που προβλέπει το άρθρο 30, παράγραφος 2, της υπουργικής αποφάσεως υπ' αριθ. 701 περί της υποχρεώσεως παροχής καθολικής υπηρεσίας συνιστά γενική προθεσμία προβλεπόμενη για το σύνολο των παρόχων της καθολικής υπηρεσίας, η οποία εφαρμόζεται αδιακρίτως στις αξιώσεις αποζημιώσεως είτε στηρίζονται στο δανικό δίκαιο είτε στο δίκαιο της Ένωσης. Αντιθέτως, η TDC υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι η εν λόγω προθεσμία έχει προβλεφθεί μόνο σε σχέση με την υποβολή αιτήσεων αποζημιώσεως για τη ζημία από τις πρόσθετες υποχρεωτικές υπηρεσίες.

95 Συνεπεία αυτών των αποκλίσεων, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να διαπιστώσει μήπως η προθεσμία που προβλέπει το άρθρο 30, παράγραφος 2, της υπουργικής αποφάσεως υπ' αριθ. 701 περί της υποχρεώσεως παροχής καθολικής υπηρεσίας είναι λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν που προβλέπεται στο εθνικό δίκαιο για παρεμφερή αίτηση.

96 Όσον αφορά την αρχή της αποτελεσματικότητας, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 90 της παρούσας αποφάσεως, εθνικός διαδικαστικός κανόνας όπως ο επίμαχος στην κύρια δίκη δεν πρέπει να καθιστά πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει η έννομη τάξη της Ένωσης.

97 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι κάθε περίπτωση στην οποία τίθεται το ζήτημα αν εθνική δικονομική διάταξη καθιστά αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης πρέπει να εξετάζεται λαμβανομένης υπ' όψιν της θέσεως της διατάξεως αυτής

στην όλη διαδικασία, της εξελίξεως της διαδικασίας και των ιδιαιτεροτήτων της ενώπιον των αρμοδίων εθνικών οργάνων. Υπό το πρίσμα αυτό, πρέπει μεταξύ άλλων να λαμβάνονται υπόψη, ενδεχομένως, η προστασία των δικαιωμάτων άμυνας, η αρχή της ασφάλειας δικαίου και η εύρυθμη διεξαγωγή της διαδικασίας (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 8ης Ιουλίου 2010, Bulicke, C-246/09, EU:C:2010:418, σκέψη 35 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία· της 8ης Σεπτεμβρίου 2011, Rosado Santana, C-177/10, EU:C:2011:557, σκέψη 92, καθώς και της 20ής Οκτωβρίου 2016, Danqua, C-429/15, EU:C:2016:789, σκέψη 42 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

98 Κατά πάγια νομολογία, ο καθορισμός ευλόγων αποσβεστικών προθεσμιών πληροί, κατ' αρχήν, την επιταγή της αποτελεσματικότητας, καθόσον συνιστά εφαρμογή της θεμελιώδους αρχής της ασφάλειας δικαίου η οποία προστατεύει τόσο τον ενδιαφερόμενο όσο και την εμπλεκόμενη διοίκηση. Πράγματι, τέτοιου είδους προθεσμίες δεν είναι κατ' αρχήν ικανές να καταστήσουν πρακτικώς αδύνατη ή εξαιρετικώς δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που παρέχονται από την έννομη τάξη της Ένωσης. Εντούτοις, στα κράτη μέλη εναπόκειται να καθορίζουν, για τις εθνικές ρυθμίσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, προθεσμίες που να έχουν σχέση, μεταξύ άλλων, με τη σημασία που έχουν για τους ενδιαφερομένους οι αποφάσεις που πρόκειται να ληφθούν, με την πολυπλοκότητα των εφαρμοστέων διαδικασιών και της εφαρμοστέας νομοθεσίας, με τον αριθμό των προσώπων που ενδέχεται να αφορούν οι αποφάσεις ή με τα άλλα δημόσια ή ιδιωτικά συμφέροντα που πρέπει να ληφθούν υπόψη. Υπό την επιφύλαξη αυτή, τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να προβλέπουν περισσότερο ή λιγότερο μακρές προθεσμίες (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 15ης Απριλίου 2010, Barth, C-542/08, EU:C:2010:193, σκέψη 28 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία· της 8ης Ιουλίου 2010, Bulicke, C-246/09, EU:C:2010:418, σκέψη 36 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 20ής Οκτωβρίου 2016, Danqua, C-429/15, EU:C:2016:789, σκέψη 44 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

99 Συναφώς, εθνικός κανόνας που προβλέπει, για την υποβολή της αιτήσεως αποζημιώσεως για τη ζημία της προηγούμενης χρήσεως, τρίμηνη προθεσμία από της λήξεως της προθεσμίας που τάσσεται στον φορέα αυτόν παροχής καθολικής υπηρεσίας, προκειμένου να διαβιβάσει ετήσια έκθεση στην αρμόδια εθνική αρχή, δεν φαίνεται, εκ πρώτης όψεως, να αντιβαίνει στην αρχή της αποτελεσματικότητας.

100 Η TDC φρονεί, εντούτοις, ότι τα κρινόμενα στην κύρια δίκη πραγματικά περιστατικά είναι παρεμφερή προς αυτά της υποθέσεως επί της οποίας εξεδόθη η απόφαση της 25ης Ιουλίου 1991, Emmott (C-208/90, EU:C:1991:333), δεδομένου ότι το δανικό δίκαιο καθώς και η ερμηνεία του από τις αρμόδιες δανικές αρχές δεν της παρέσχον τη δυνατότητα να λάβει αποζημίωση για τη ζημία από την παροχή των υπηρεσιών ασφαλείας και θαλάσσιας έκτακτης ανάγκης. Επισημαίνει ότι, κατά την ημερομηνία εκδόσεως της υπουργικής αποφάσεως υπ' αριθ. 701 περί της υποχρεώσεως παροχής καθολικής υπηρεσίας που προέβλεπε τρίμηνη προθεσμία για την υποβολή αιτήσεως αποζημιώσεως, οι αρχές αυτές τελούσαν εν γνώσει της πλημμελούς μεταφοράς της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας στο δανικό δίκαιο.

101 Η δε Δανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι δεν ήταν ούτε αδύνατον ούτε υπέρμετρα δυσχερές για την TDC να υποβάλει αίτηση αποζημιώσεως και, στο πλαίσιο αυτό, να προβάλει ότι η αίτηση αυτή στηριζόταν άμεσα στις διατάξεις της οδηγίας καθολικής υπηρεσίας. Κατ' αυτήν, τούτο επιρρωννύεται από το γεγονός ότι η TDC υπέβαλε την αίτησή της αποζημιώσεως για το 2010 εμπροθέσμως και προέβαλε το δικαίωμά της αποζημιώσεως ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Η κυβέρνηση αυτή φρονεί, ως εκ τούτου, ότι οι περιστάσεις της υποθέσεως της κύριας δίκης δεν είναι συγκρίσιμες προς αυτές επί των οποίων εξεδόθη η απόφαση της 25ης Ιουλίου 1991, Emmott (C-208/90, EU:C:1991:333).

102 Συναφώς, πρέπει να τονισθεί ότι, βεβαίως, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, μέχρι την ημερομηνία ορθής μεταφοράς μιας οδηγίας, το κράτος μέλος που δεν έχει εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του δεν δύναται να αντιτάξει ότι είναι εκπρόθεσμο το κατ' αυτού ένδικο βοήθημα που ιδιώτης άσκησε για την προστασία των δικαιωμάτων που του αναγνωρίζουν οι διατάξεις της οδηγίας αυτής, η δε προθεσμία ασκήσεως ενδίκου βοηθήματος του εθνικού δικαίου είναι δυνατόν να αρχίσει να τρέχει μόνον από την ημερομηνία αυτή (βλ. απόφαση της 25ης Ιουλίου 1991, C-208/90, Emmott, EU:C:1991:333, σκέψη 23).

103 Εντούτοις, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου μεταγενέστερη της αποφάσεως της 25ης Ιουλίου 1991, Emmott (C-208/90, EU:C:1991:333), το Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι το κράτος μέλος που δεν έχει εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του δύναται να αντιτάσσει αποκλειστικές προθεσμίες έναντι των ένδικων μέσων που έχουν ασκηθεί κατ' αυτού, ακόμη και όταν, κατά την ημερομηνία ασκήσεως των ενδίκων αυτών μέσων, δεν είχε ακόμη μεταφέρει ορθώς την οικεία οδηγία, κρίνοντας ότι η λύση που δόθηκε με την απόφαση της 25ης Ιουλίου 1991, Emmott (C-208/90, EU:C:1991:333), δικαιολογούνταν από τις ειδικές περιστάσεις της υποθέσεως εκείνης, όπου η αποκλειστική προθεσμία είχε καταλήξει στο να στερήσει παντελώς την αιτούσα της κύριας δίκης από τη δυνατότητα να προβάλει το δικαίωμά της βάσει οδηγίας (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 19ης Μαΐου 2011, Iaia κ.λπ., C-452/09, EU:C:2011:323, σκέψη 19, καθώς και της 8ης Σεπτεμβρίου 2011, Q-Beef και Bosschaert, C-89/10 και C-96/10, EU:C:2011:555, σκέψη 50 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

104 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι το δίκαιο της Ένωσης αποκλείει τη δυνατότητα μιας εθνικής αρχής να αντιτάξει τη συμπλήρωση εύλογης προθεσμίας παραγραφής μόνον αν η συμπεριφορά των εθνικών αρχών σε συνδυασμό με την ύπαρξη προθεσμίας παραγραφής καταλήγει στο να στερήσει παντελώς ένα πρόσωπο από τη δυνατότητα να επικαλεστεί τα δικαιώματά του ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων (απόφαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2011, Q-Beef και Bosschaert, C-89/10 και C-96/10, EU:C:2011:555, σκέψη 51 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

105 Εν προκειμένω, από τα στοιχεία που προσκομίστηκαν στο Δικαστήριο δεν συνάγεται ότι η μη τήρηση της τρίμηνης προθεσμίας που προβλέπει το άρθρο 30, παράγραφος 2, της υπουργικής αποφάσεως υπ' αριθ. 701 περί της υποχρεώσεως παροχής καθολικής υπηρεσίας στέρησε από την TDC κάθε δυνατότητα να προβάλλει το δικαίωμά της αποζημιώσεως για το κόστος της παροχής υπηρεσιών ασφαλείας και θαλάσσιας έκτακτης ανάγκης ενώπιον των αρμόδιων δανικών αρχών, καθώς και ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, πράγμα που εναπόκειται εντούτοις στο αιτούν δικαστήριο να διαπιστώσει.

106 Ελλείψει ιδιαιτέρων περιστάσεων που να έχουν περιέλθει εν γνώσει του Δικαστηρίου, η διάταξη αυτή της υπουργικής αποφάσεως υπ' αριθ. 701 περί της υποχρεώσεως παροχής καθολικής υπηρεσίας δεν φαίνεται ικανή να καθιστά πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει το δίκαιο της Ένωσης.

107 Κατόπιν των ανωτέρω, στο ένατο ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι οι αρχές της καλόπιστης συνεργασίας, της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία εξαρτά την υποβολή, από τον φορέα παροχής καθολικής υπηρεσίας, αιτήσεων αποζημιώσεως για τη ζημία της προηγούμενης χρήσεως από την τήρηση τρίμηνης προθεσμίας η οποία αρχίζει από της λήξη της προθεσμίας που τάσσεται στον φορέα αυτόν για τη διαβίβαση ετήσιας εκθέσεως στην αρμόδια εθνική αρχή, υπό την επιφύλαξη ότι η προθεσμία αυτή δεν είναι λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν που προβλέπεται στο εθνικό δίκαιο για παρεμφερή αίτηση και ότι δεν είναι ικανή να καταστήσει πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει στις επιχειρήσεις η οδηγία καθολικής υπηρεσίας, πράγμα που εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να διαπιστώσει.

Επί των δικαστικών εξόδων

108 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Οι διατάξεις της οδηγίας 2002/22/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία καθολικής υπηρεσίας), και, ειδικότερα, το άρθρο της 32, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση που προβλέπει μηχανισμό αποζημιώσεως για την παροχή πρόσθετων υποχρεωτικών υπηρεσιών βάσει του οποίου μια επιχείρηση δεν δικαιούται αποζημιώσεως από το κράτος μέλος για το καθαρό κόστος της παροχής πρόσθετης υποχρεωτικής υπηρεσίας, εφόσον τα κέρδη που έχει αποκομίσει η επιχείρηση αυτή από άλλες υπηρεσίες που εμπίπτουν στις υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας τις οποίες υπέχει υπερβαίνουν τη ζημία που συνδέεται με την παροχή αυτής της πρόσθετης υποχρεωτικής υπηρεσίας.**

2) **Η οδηγία 2002/22 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας επιχείρηση που έχει καθοριστεί ως πάροχος πρόσθετων υποχρεωτικών υπηρεσιών δικαιούται αποζημιώσεως από το κράτος μέλος για το καθαρό κόστος της παροχής των υπηρεσιών αυτών μόνον εάν το κόστος αυτό συνιστά αθέμιτη επιβάρυνση για την επιχείρηση αυτή.**

3) **Η οδηγία 2002/22 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας το καθαρό κόστος που φέρει επιχείρηση η οποία έχει καθοριστεί ως υπέχουσα υποχρέωση παροχής καθολικής υπηρεσίας προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ των συνολικών εσόδων και του συνολικού κόστους που συνδέονται με την παροχή της εν λόγω υπηρεσίας, περιλαμβανομένων επίσης των εσόδων που θα είχε πραγματοποιήσει και του κόστους που θα έφερε εάν δεν ήταν πάροχος καθολικής υπηρεσίας.**

4) **Υπό περιστάσεις όπως αυτές της κύριας δίκης, το γεγονός ότι η επιχείρηση που έχει επιφορτισθεί με την παροχή πρόσθετης υποχρεωτικής υπηρεσίας κατά την έννοια του άρθρου 32 της οδηγίας 2002/22 παρέχει την υπηρεσία αυτή όχι μόνο στο έδαφος της Δανίας, αλλά και στο έδαφος της Γροιλανδίας, δεν επηρεάζει την ερμηνεία των διατάξεων της οδηγίας αυτής.**

5) **Το άρθρο 32 της οδηγίας 2002/22 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι έχει άμεσο αποτέλεσμα, στον βαθμό που απαγορεύει στα κράτη μέλη να επιβαρύνουν την επιχείρηση που έχει επιφορτισθεί με την παροχή πρόσθετης υποχρεωτικής υπηρεσίας με το σύνολο ή με μέρος του κόστους που συνεπάγεται η παροχή αυτή.**

6) **Οι αρχές της καλόπιστης συνεργασίας, της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία εξαρτά την υποβολή, από τον φορέα παροχής καθολικής υπηρεσίας, αιτήσεων αποζημιώσεως για τη ζημία της προηγούμενης χρήσεως από την τήρηση τρίμηνης προθεσμίας η οποία αρχίζει από της λήξη της προθεσμίας που τάσσεται στον φορέα αυτόν για τη διαβίβαση ετήσιας εκθέσεως στην αρμόδια εθνική αρχή, υπό την επιφύλαξη ότι η προθεσμία αυτή δεν είναι λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν που προβλέπεται στο εθνικό δίκαιο για παρεμφερή αίτηση και ότι δεν είναι ικανή να καταστήσει πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει στις επιχειρήσεις η οδηγία 2002/22, πράγμα που εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να διαπιστώσει.**

(υπογραφές)